

BILAG 4: Erfaringer fra Sverige og andre kommuner

I det følgende redegøres for to forskellige måder at inddrage de tosprogede elevers modersmål i undervisningen: den svenske model og overgangsmodellen fra Århus og Ålborg:

Sverige: ressourcesyn og funktionelt tosprogethed

Pisa-resultaterne viser, at det i højere grad lykkes for Sverige end Danmark at formindske præstationsgabene mellem de et- og tosprogede elever. I den internationale PISA 2003 scorer svenske andengenerations tosprogede elever således bedre i læsning end det samlede landsgennemsnit i Danmark. Forvaltningen har derfor fundet det relevant at undersøge hvorledes de svenske skoler arbejder med de tosprogede børns modersmål.

I Sverige tilbydes der modersmålsundervisning til tosprogede elever i grundskolen. Der gives karakter i faget modersmål fra 8. kl., og det tæller med i et pointsystem på elevens afgangsbetegnelse. Modersmålsundervisningen er et valgfag i gymnasiet og undervisningen foregår her på et højt fagligt niveau.

Formålet med modersmålsundervisningen er at fremme elevernes udvikling til flersprogede medborgere med flerkulturel identitet. Målet er at tosprogede elever skal have mulighed for at blive funktionelt tosprogede og dermed udgøre en ressource for samfundet i deres videre uddannelse og erhvervsforløb. Udgangspunktet i den svenske model er således et ressourcesyn på de tosprogede elever og de kompetencer, som eleverne møder i skole med.

I Sverige har staten i 2005 bevilget 225 mio. svenske kroner til ” Bättre resultat og minskade skillnader” det såkaldte Mångfaldsarbetet 2006 - 07. Myndigheten för skolutveckling har udarbejdet en plan for arbejdet med satsningen, som specielt er rettet mod skoler og kommuner i segregerede områder. Formålet er at forbedre udviklingsvilkårene og bidrage til forbedrede skoleresultater.

Et vigtigt udgangspunkt for planen er, at gode sprogkunderskaber er grundlæggende for at kunne tage del i undervisningen. Derfor er sprog, såvel svensk, svensk som andetsprog og modersmål en stor del af satsningen. Der er særligt fokus på udviklingen af modersmålsundervisningen, fagundervisning på modersmålet (tosproget undervisning) og netbaseret modersmålsundervisning. Specielt matematik er der særlig opmærksomhed på i fagundervisningen på modersmålet. I Sverige tilbydes der gratis modersmålsundervisning i 2 lektioner om ugen. Der oprettes modersmålshold, hvis der er mindst 5 deltagere inden for samme sprog i en kommune.

I skoleåret 2005/06 deltog 8400 tosprogede elever i modersmålsundervisningen i Malmø Kommune. Det er ca. 50% af de elever, hvor mindst en af forældrene har en anden etnisk herkomst end svensk. Malmø Kommune anvender ca. 50 mio. svenske kroner på modersmålsundervisningen.

Samtidig har man i 3 områder i Malmø iværksat et storstilet projekt med fokus på tosproget undervisning. Der afprøves forskellige modeller – i den mest vidtgående lærer eleverne først at læse og skrive på deres modersmål, dernæst overføres disse kompetencer til svensk. Der er to lærere – en svensk og en arabisk/albansk i de fleste timer. Et forskerhold følger nøje udviklingen hos de enkelte klasser og elever for at høste erfaringer til forbedring af undervisningen. Allerede nu kan der spores positive tendenser, idet langt de fleste elever, der lærte at læse og skrive på deres modersmål, efter 1 års undervisning både kunne læse og skrive på deres modersmål og på svensk. Som sidegevinst nævnes et meget stort forældreengagement og et deraf følgende positivt skole-hjemsamarbejde.

Tosproget undervisning/modersmålsundervisning som overgangsmodel (kompensatorisk tiltag)

I Århus Kommune tilbydes der sprogstøtte på modersmålet (tosproget undervisning) i 2-3 lektioner på de 13 skoler med flest tosprogede elever indenfor de 3 største minoritetssprog. De øvrige tosprogede elever henvises til en central skole, hvor der fra 1. til 3. klasse tilbydes modersmålsundervisning med særligt henblik på læse- og skrivekompetencen og fra 4. – 9. tilbydes tosproget lektiehjælp i 3. lektioner om ugen på de fem største minoritetssprog.

I Ålborg Kommune bliver modersmålet nyttiggjort (tosproget undervisning) i den almene undervisning i indskolingen på de skoler, hvor der er oprettet tokulturelle klasser (sproggrupper). Både i Århus og Ålborg indgår der på de skoler med flest tosprogede elever tosprogede lærere i undervisningen i indskolingen. Begge kommuner tilbyder som krævet ifølge folkeskoleloven §5 stk. 7 modersmålsundervisning til EU- og EØS-borgere.

Både i Århus og Ålborg er tanken at bruge modersmålet i en overgang, indtil elevens kompetencer på dansk er tilstrækkeligt udviklede til, at eleven kan få det nødvendige udbytte af undervisningen, når den foregår på dansk. Undervisning ved hjælp af modersmålet kompenserer i en overgang for manglende kompetencer på dansk.

Der foreligger ingen viden om effekten af disse kommuners organisering af modersmålsundervisningen, men det er Børne- og Ungdomsforvaltningens vurdering, at en nyttiggørelse af modersmålet i den faglige undervisning forudsætter en grundlæggende læse- og skrivekompetence hos eleverne i de pågældende sprog.